

Sygn. akt III AUa 3/22

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Barbara Białecka (spr.)
------------------------	---------------------------------------

Sędziowie:	Beata Górka
-------------------	--------------------

	Jolanta Hawryszko
--	--------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 czerwca 2023 r. w S.

sprawy J. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość zaległości z tytułu nieuiszczonych składek na ubezpieczenia emerytalne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 25 października 2021 r., sygn. akt VI U 790/20

zmienia częściowo zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że ustala, iż płatniczka składek J. H. nie jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od września 2006 roku do listopada 2006 roku i oddała odwołanie z pozostałym zakresie,

oddała apelację w pozostałej części,

zasądza od J. H. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

--	--	--

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 20 marca 2020 roku, znak (...) zmienił decyzję z dnia 12 listopada 2019 roku i stwierdził, że J. H. jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, wskazując, że zadłużenie wraz z należnymi odsetkami za zwłokę na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 170 901,99 zł, w tym z tytułu:

- 1) składek na ubezpieczenia społeczne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od września 2006 roku do października 2015 roku w kwocie 63 092,83 zł, plus odsetki w kwocie 51 092,00 zł,
- 2) składek na ubezpieczenia zdrowotne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od września 2006 roku do października 2015 roku w kwocie 26 044,47 zł, plus odsetki w kwocie 21 009,00 zł,
- 3) składek na Fundusz Pracy w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od września 2006 roku do października 2015 roku w kwocie 5 346,69 zł, plus odsetki w kwocie 4 317,00 zł.

Odwołanie od wymienionej wyżej decyzji złożyła ubezpieczona J. H. reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika. Ubezpieczona zaskarżonej decyzji zarzuciła:

- naruszenie przepisu art. 107 § 1 pkt 6 oraz § 3 k.p.a. przez wydanie decyzji bez uzasadnienia faktycznego i prawnego, w oparciu o które to podstawy organ rentowy przyjął, iż skarżąca w okresie objętym decyzją jako płatnik składek zobowiązana była do uiszczania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy i to w wysokości określonej w zaskarżonej decyzji;

- naruszenie przepisu art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędne ustalenie, iż skarżąca jest dłużnikiem ZUS z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy wymagalnych za okres od września 2006 roku do października 2015 roku, pomimo iż należności za ten okres uległy przedawnieniu jako należności, które ulegają przedawnieniu po upływie pięciu lat licząc od dnia, w którym stały się wymagalne;

- naruszenie przepisu art. 154 § 1 i § 2 k.p.a. przez wydanie decyzji zmieniającej decyzję nr (...) z dnia 12 listopada 2019 roku w oparciu o treść przepisu art. 154 § 2 k.p.a., pomimo że od decyzji z dnia 12 listopada 2019 roku skarżąca wniosła odwołanie i nie jest to decyzja ostateczna w rozumieniu przepisu art. 154 § 1 k.p.a.

Wskazując na powyższe zarzuty, ubezpieczona wniosła o uchylenie decyzji oraz obciążenie strony przeciwnej kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania w całości. Odnosząc się do podniesionego przez ubezpieczoną zarzutu przedawnienia organ rentowy podniósł, że w przypadku ubezpieczonej przedawniły się jedynie składki za miesiąc sierpień 2006 roku, w związku z czym dokonano zmiany decyzji w ramach autokontroli, do której zgodnie z art. 83 ust. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych organ rentowy był uprawniony. Pozostałe należności jednak nie przedawniły się z uwagi na zawieszenie biegu przedawnienia. Organ rentowy wskazał bowiem, iż zgodnie z art. 24 tej ustawy w przypadku wydania przez Zakład decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna.

W piśmie procesowym z dnia 7 października 2020 roku ubezpieczona podniosła zarzut przedawnienia co do okresu od września 2006 roku do października 2015 roku.

W piśmie z dnia 24 marca 2021 r. (k.69 akt) organ rentowy uzupełnił - na żądanie Sądu - decyzję z dnia 20 marca 2020 roku i wskazując terminy wymagalności należności składowych. W piśmie tym organ rentowy wskazał, że zawieszenie biegu przedawnienia składek nastąpiło w okresach:

- od 18 listopada 2015 r., kiedy to organ wszczął postępowanie w celu wydania decyzji o podleganiu ubezpieczonej obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą i trwało do 26 listopada 2018 r., kiedy to - zdaniem organu rentowego – uprawomocniły się decyzje z 18 stycznia 2016 r.
- od 25 września 2019 r., tj. od daty doręczenia ubezpieczonej zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie określenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy, w wyniku którego wydana została zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja.

Wyrokiem z dnia 25 października 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż płatniczka składek J. H. nie jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od września 2006 r. do grudnia 2011 r., oddalił odwołanie w pozostałej części oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz J. H. kwotę 268,92 zł (dwustu sześćdziesięciu ośmiu złotych i dziewięćdziesięciu dwóch groszy) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. H. od 1 stycznia 1999 roku do 28 października 2015 roku prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie handlu detalicznego na targowisku. Z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej ubezpieczona była zobowiązana do zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy za okres od stycznia 1999 roku do października 2015 roku. Ubezpieczona nie dopełniała obowiązku. Ubezpieczona w okresie od 1 stycznia 1999 roku do 28 października 2015 roku nie posiadała innego tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi.

Pismem z dnia 18 listopada 2015 roku organ rentowy poinformował ubezpieczoną o toczącym się postępowaniu wyjaśniającym w sprawie ustalenia okresu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, podstawy wymiaru składek oraz kwot składek należnych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Decyzją z dnia 18 stycznia 2016 roku, nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że J. H. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie od 1 stycznia 1999 roku do 28 października 2015 roku podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Decyzjami z dnia 18 stycznia 2016 roku o numerach (...) i (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, wypadkowe, zdrowotne oraz na Fundusz Pracy za okres od 1 stycznia 1999 roku do 28 października 2015 roku.

Od wszystkich ww. decyzji ubezpieczona złożyła odwołanie do Sądu Okręgowego w Katowicach wskazując, iż w czerwcu 2011 roku z powodu niesystematycznego prowadzenia działalności gospodarczej, umowa najmu stanowiska na targowisku została rozwiązana.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2017 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze XI U 512/16, Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił odwołania ubezpieczonej, uznając zaskarżone decyzje za prawidłowe. W pisemnym uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że na podstawie zabranego materiału dowodowego ustalił, że ubezpieczona od 1999 roku prowadziła działalność gospodarczą handlową na targowiskach i straganach bez wskazania konkretnego miejsca wykonywania działalności, z czego wnioskować można, że mogła prowadzić sprzedaż detaliczną na różnych targowiskach nie tylko w K.. Sąd Okręgowy podał, że z Informacji Stowarzyszenia Kupców jednoznacznie wynika, że ubezpieczona w latach od 2012 do 2015 sporadycznie pojawiała się na targowisku w celu prowadzenia działalności handlowej. Sąd Okręgowy podkreślił nadto, że zarówno Urząd Skarbowy w K., jak i w B. nie potwierdziły zgłoszenia

zawieszenia działalności gospodarczej przez ubezpieczoną w okresie objętym zaskarżoną decyzją tj. od 1999 roku do 2015 roku.

Sąd Apelacyjny w Katowicach – Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt III AUa 416/17, wyrokiem z dnia 26 października 2018 roku oddalił apelację J. H. od wyroku z dnia 24 stycznia 2017 roku

W dniu 21 sierpnia 2019 r. organ rentowy wszczął z urzędu postępowanie wobec J. H. w sprawie określenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy. Zawiadomienie zostało wysłane do ubezpieczonej na nieprawidłowy adres w Niemczech.

W dniu 12 września 2021 (?) 2019 r. organ rentowy ponownie sporządził zawiadomienie o wszczęciu z urzędu postępowania wobec J. H. w sprawie określenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy. Zawiadomienie zostało wysłane do ubezpieczonej na adres w Ś. i zostało odebrane przez nią 25 września 2019 r.

Decyzją z dnia 12 listopada 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że J. H. jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu niepłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, wskazując, iż zadłużenie wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosił łącznie 169 952,86 zł, w tym z tytułu:

- 1) składek na ubezpieczenia społeczne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od sierpnia 2006 roku do października 2015 roku w kwocie 63 613,85 zł, plus odsetki w kwocie 50 022,00 zł,
- 2) składek na ubezpieczenia zdrowotne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od sierpnia 2006 roku do października 2015 roku w kwocie 26 211,13 zł, plus odsetki w kwocie 20 502,00 zł,
- 3) składek na Fundusz Pracy w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od sierpnia 2006 roku do października 2015 roku w kwocie 5 383,88 zł, plus odsetki w kwocie 4 220,00 zł.

Decyzję z 12 listopada 2019 r. odebrał pełnomocnik ubezpieczonej - adwokat M. B. w dniu 15 listopada 2019 r.

J. H. odwołała się w dniu 16 grudnia 2019 r. od decyzji z dnia 12 listopada 2019 r., podnosząc m.in. zarzut przedawnienia składek nią dochodzonych.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 20 marca 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zmienił decyzję z dnia 12 listopada 2019 r. tylko w zakresie dotyczącym przedawnienia składek za sierpień 2006 roku.

Składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od września 2006 r. do października 2015 r. były wymagalne – odpowiednio - 10.10.2006 r., 10.11.2006 r., 11.12.2006 r., 10.01.2007 r., 12.02.2007 r., 12.03.2007 r., 10.04.2007 r., 10.05.2007 r., 11.06.2007 r., 10.07.2007 r., 10.08.2007 r., 10.09.2007 r., 10.10.2007 r., 12.11.2007 r., 10.12.2007 r., 10.01.2008 r., 11.02.2008 r., 10.03.2008 r., 10.04.2008 r., 12.05.2008 r., 10.06.2008 r., 10.07.2008 r., 11.08.2008 r., 10.09.2008 r., 10.10.2008 r., 10.11.2008 r., 10.12.2008 r., 12.01.2009 r., 10.02.2009 r., 10.03.2009 r., 10.04.2009 r., 11.05.2009 r., 10.06.2009 r., 10.07.2009 r., 10.08.2009 r., 10.09.2009 r., 12.10.2009 r., 10.11.2009 r., 10.12.2009 r., 11.01.2010 r., 10.02.2010 r., 10.03.2010 r., 12.04.2010 r., 10.05.2010 r., 10.06.2010 r., 12.07.2010 r., 10.08.2010 r., 10.09.2010 r., 11.10.2010 r., 10.11.2010 r., 10.12.2010 r., 10.01.2011 r., 10.02.2011 r., 10.03.2011 r., 11.04.2011 r., 10.05.2011 r., 10.06.2011 r., 11.07.2011 r., 10.08.2011 r., 12.09.2011 r., 10.10.2011 r., 10.11.2011 r., 12.12.2011 r., 10.01.2012 r., 10.02.2012 r., 12.03.2012 r., 10.04.2012 r., 10.05.2012 r., 10.06.2012 r., 10.07.2012 r., 10.08.2012 r., 10.09.2012 r., 10.10.2012 r., 12.11.2012 r., 10.12.2012 r., 10.01.2013 r., 11.02.2013 r., 11.03.2013 r., 10.04.2013 r., 10.05.2013 r., 10.06.2013 r., 10.07.2013 r., 12.08.2013 r., 10.09.2013 r., 10.10.2013 r., 12.11.2013 r., 10.12.2013 r., 10.01.2014 r., 10.02.2014 r., 10.03.2014 r., 10.04.2014 r., 12.05.2014 r., 10.06.2014 r., 10.07.2014 r., 11.08.2014 r., 10.09.2014 r., 10.10.2014 r., 10.11.2014 r., 10.12.2014 r., 12.01.2015 r.,

10.02.2015 r., 10.03.2015 r., 10.04.2015 r., 11.05.2015 r., 10.06.2015 r., 10.07.2015 r., 10.08.2015 r., 10.09.2015 r., 12.10.2015 r., 10.11.2015 r.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie za częściowo uzasadnione.

Sąd Okręgowy wskazał, że w odwołaniu i w toku postępowania sądowego pełnomocnik płatniczki kwestionował istnienie podstaw do zobowiązania płatniczki do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za okres wskazany w zaskarżonej decyzji, a także wysokość tych składek. Twierdził również, że wszystkie należności składkowe wskazane w decyzji są przedawnione.

Odnosząc się do pierwszego z zarzutów Sąd Okręgowy zauważył, że podleganie przez płatniczkę ubezpieczeniom oraz określenie miesięcznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne za okres od stycznia 1999 r. do października 2015 r. zostało przesądzone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach XI Wydziału Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 stycznia 2017 r. (sygn. akt XI U 512/16), od którego apelację ubezpieczonej oddalił Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 26 października 2018 r. (III AUa416/17). Kwestia ta została już prawomocnie osądzona a zatem, na mocy art. 366 k.p.c., podlega powadze rzeczy osądzonej. Podobnie wysokość składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne została już prawomocnie osądzona i również tej kwestii Sąd – zgodnie z art. 366 k.p.c. – badać nie może.

Odnosząc się do zarzucanych w odwołaniu naruszeń popełnionych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji (brak uzasadnienie faktycznego i prawnego, naruszenie art.154 k.p.a.), Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Mając jednak na uwadze brak wskazania w zaskarżonej decyzji terminów wymagalności poszczególnych składek, Sąd zwrócił organowi rentowemu - na podstawie art. 467 § 4 pkt 2 k.p.c. - akta sprawy celem uzupełnienia w tym zakresie zaskarżonej decyzji, co organ uczynił w dniu 6 kwietnia 2021 r.

Zważając na powyższe, przy braku jakichkolwiek merytorycznych zarzutów co do poprawności obliczenia przez organ rentowy należnych składek wraz z odsetkami, Sąd Okręgowy uznał, że przedmiotem niniejszego postępowania pozostała jedynie ocena zaskarżonej decyzji pod kątem podnoszonego przez płatniczkę składek zarzutu przedawnienia wszystkich określonych w decyzji należności składkowych.

W tym zakresie przypomniał, że problematykę podlegania ubezpieczeniom społecznym i opłacania składek na te ubezpieczenia reguluje ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2020 roku, poz. 266, dalej jako ustawa systemowa). Z kolei materię związane z podleganiem ubezpieczeniu zdrowotnemu i składkami na to ubezpieczenie reguluje ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowych ze środków publicznych (tj. Dz.U. z 2019 roku, poz. 1373). Natomiast zasady dotyczące opłacania składek na Fundusz Pracy reguluje ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2019 roku, poz.1482).

Zgodnie z treścią art. 13 pkt 4 ustawy systemowej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące działalność pozarolniczą - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Stosownie do art. 16 ust. 4 wymienionej ustawy składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe osób prowadzących pozarolniczą działalność finansują w całości, z własnych środków, sami ubezpieczeni. W art. 23 ust. 1 ustawy wskazano, że od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2018 roku, poz. 800 ze zm.).

W art. 66 ust. 1 pkt. 1 lit. c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych wskazano, że obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są osobami prowadzącymi

działalność pozarolniczą lub osobami z nimi współpracującymi, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Przepis art. 67 ust 1 cytowanej ustawy stanowi, że obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego uważa się za spełniony po zgłoszeniu do ubezpieczenia zdrowotnego osoby podlegającej temu obowiązkowi zgodnie z przepisami art. 74-76 oraz opłaceniu składki w terminie i na zasadach określonych w ustawie.

Z kolei ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w art. 104 ust. 1 pkt 3 stanowi, że obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy systemowej, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę opłacają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym lub zaopatrzeniu emerytalnemu (inne niż wymienione w pkt 1 i 2).

Zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy systemowej płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Osoba prowadząca działalność gospodarczą obowiązana jest samodzielnie obliczyć i przekazać do ZUS składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

Instytucja przedawnienia składek została uregulowana w art. 24 ust. 4 ustawy systemowej. Zgodnie z tym przepisem – w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2011 roku – należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6. Przepis art. 24 ust. 4 został znówelizowany z dniem 1 stycznia 2012 roku ustawą z dnia 16 września 2011 roku o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378) i zgodnie z aktualnym brzmieniem tego przepisu, należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6.

Sąd Okręgowy wskazał przy tym, że jeszcze przed powyższą nowelizacją – ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808) – wprowadzono do przepisu art. 24 ustawy systemowej ust. 5f, zgodnie z którym, w przypadku wydania przez Zakład decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna. Zgodnie natomiast z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw ostatnio powołanej ustawy, do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, nieopłaconych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (tj. przed 20 lipca 2011 roku), jeżeli nie upłynął jeszcze termin ich dochodzenia, stosuje się art. 24 ust. 5f i 6 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Z kolei ustawa z dnia 16 września 2011 roku o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378), wprowadzająca z dniem 1 stycznia 2012 roku 5 letni termin przedawnienia składek, zawierała również przepisy przejściowe odnoszące się do składek nieprzedawnionych. I tak zgodnie z art. 27 ust. 1 tej ustawy do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 41b ust. 1 ustawy wymienionej w art. 2 oraz w art. 24 ust. 4 ustawy wymienionej w art. 11 (tj. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 roku, stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 roku. Zgodnie jednak z ust. 2, jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 roku nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy wskazał, że decyzja z dnia 20 marca 2020 roku dotyczy składek nieopłaconych za okres od września 2006 roku do października 2015 roku. Bieg terminu przedawnienia większej części tych składek rozpoczął się przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 września 2011 roku, tj. przed 1 stycznia 2012 roku i przed tą datą, biorąc pod uwagę obowiązujący wówczas 10-letni termin

przedawnienia, nie doszło jeszcze do ich przedawnienia (nie upłynął bowiem 10 letni termin przedawnienia). Z kolei należności składkowe przypadające za okres od 1 stycznia 2012 roku począwszy, kiedy to obowiązywał 5-letni termin przedawnienia, ulegałyby sukcesywnemu przedawnieniu dopiero w kolejnych miesiącach roku 2017.

Sąd Okręgowy zauważył przy tym, że w zakresie biegu przedawnienia składek, których dotyczy zaskarżona decyzja, istotną rolę przy obliczaniu terminu przedawnienia odgrywa instytucja zawieszenia biegu tego terminu, na co powołuje się w niniejszej sprawie organ rentowy, twierdząc – w piśmie z dnia 24 marca 2021 r. - że pierwsze zawieszenie biegu przedawnienia składek nastąpiło w okresie od 18 listopada 2015 r., kiedy to organ wszczął postępowanie w celu wydania decyzji o podleganiu ubezpieczonej obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą aż do 26 listopada 2018 r., kiedy to zdaniem organu rentowego – uprawomocniły się decyzje z 18 stycznia 2016 r.

Odnosząc się do tej ostatniej daty, Sąd Okręgowy wskazał, że jest ona nieprawidłowa, (co zresztą przyznał sam organ rentowy w piśmie z 18 października 2021 r.), ponieważ wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach, którym oddalono apelację ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach w sprawie XI U 512/16, (którym z kolei oddalono odwołania ubezpieczonej od trzech decyzji z dnia 18 stycznia 2016 r.) – zapadł w dniu 26 października 2018 roku, a ubezpieczona nie zaskarżyła go skargą kasacyjną. Decyzje z dnia 18 stycznia 2016 r. stały się zatem prawomocne z dniem 26 października 2018 r.

W ocenie Sądu Okręgowego nieprawidłowa jest również data 18 listopada 2015 r., przyjęta przez organ rentowy za początkową datę zawieszenia biegu przedawnienia składek.

W tym zakresie wskazał, że zgodnie z art. 24 ust. 5 f ustawy systemowej, dodanym do tej ustawy od 20 lipca 2011 r., w przypadku wydania przez Zakład decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna. Ustawodawca nie zdefiniował wprawdzie jak należy rozumieć określenie „dzień wszczęcia postępowania”, jednakże odpowiedź na to daje aprobowane przez sąd orzecznictwo Sądu Najwyższego, sądów administracyjnych i sądów powszechnych. Zgodnie z nim, przepis art. 24 ust. 5f ustawy systemowej łączy zawieszenie biegu terminu przedawnienia z wszczęciem postępowania dotyczącego ustalenia obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawy wymiaru składek lub obowiązku ich opłacenia i następuje z momentem wydania decyzji w tym przedmiocie, zaś prawomocność decyzji decyduje wyłącznie o zakończeniu stanu zawieszenia. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2013 r. I UK 613/12, wyroki sądów apelacyjnych: w Białymstoku z dnia 1 lipca 2014 r. III AUa 142/14, w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r. III AUa 975/18, w Łodzi z dnia 13 marca 2019 r. III AUa 803/18, w Szczecinie z dnia 19 września 2017 r., III AUa 47/17, w Katowicach z dnia 19 lutego 2019 r. III AUa 166/18, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 26 lutego 2020 r., I SA/Gl 1321/19)

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że pierwsze zawieszenie biegu przedawnienia należności składkowych dochodzonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji trwało od 18 stycznia 2016 r. (data wydania przez ZUS trzech decyzji: stwierdzających podleganie ubezpieczonej od 1 stycznia 1999 roku do 28 października 2015 roku obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz ustalającym podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia) do 28 października 2018 r. (data prawomocnego zakończenia postępowania sądowego w sprawie dotyczącej odwołania się ubezpieczonej od tych trzech decyzji), tj. 2 lata, 9 miesięcy i 8 dni.

Konsekwencją powyższych regulacji i ich wykładni jest także przyjęcie, że kolejny, drugi okres zawieszenia biegu przedawnienia nie rozpoczął się – jak chciałby organ rentowy – w dniu 25 września 2019 r., a zatem w dniu doręczenia pełnomocnikowi ubezpieczonej zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2006 r. do października 2015 r., a dopiero w dniu wydania decyzji z dnia 12 listopada 2019 r. w tym przedmiocie. Zawieszenie to trwa nadal (do prawomocnego zakończenia niniejszego postępowania sądowego).

Mając na uwadze przedstawione wyżej okresy zawieszenia biegu przedawnienia składek, Sąd Okręgowy stwierdził, co następuje:

Składki za wrzesień 2006 r. były wymagalne 10 października 2006 r., zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 października 2016 r., (czyli wcześniej niż przy 5 letnim okresie przedawnienia, kiedy to składki przedawniłyby się 1 stycznia 2017 r.). W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 8 miesięcy i 22 dni przed upływem 10-letniego okresu przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za wrzesień 2006 r., tj. okres 8 miesięcy i 22 dni. Okres ten upływał 18 lipca 2019 r., co oznacza, że należności składkowe za wrzesień 2006 r. – uległy przedawnieniu w dniu 18 lipca 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r.

Składki za październik 2006 r. były wymagalne 10 listopada 2006 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 listopada 2016 r., (czyli również wcześniej niż 5-letni okres przedawnienia). W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 9 miesięcy i 24 dni przed upływem 10-letniego okresu przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za październik 2006 r., tj. okres 9 miesięcy i 24 dni. Okres ten upływał 19 sierpnia 2019 r., co oznacza, że należności składkowe za październik 2006 r. – uległy przedawnieniu w dniu 19 sierpnia 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r.

Składki za listopad 2006 r. były wymagalne 11 grudnia 2006 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 11 grudnia 2016 r., (czyli również wcześniej niż 5-letni okres przedawnienia). W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 10 miesięcy i 23 dni przed upływem 10-letniego okresu przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za listopad 2006 r., tj. okres 10 miesięcy i 23 dni. Okres ten upływał w dniu 18 września 2019 r., co oznacza, że należności składkowe za listopad 2006 r. – uległy przedawnieniu w dniu 18 września 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r.

Składki za grudzień 2006 r. były wymagalne 10 stycznia 2007 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 stycznia 2017 r., natomiast okres przedawnienia 5-letni upłynąłby wcześniej, tj. 1 stycznia 2017 r., dlatego należało zastosować do składek za grudzień 2006 r. ten ostatni, krótszy i korzystniejszy dla płatniczki termin przedawnienia. W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 11 miesięcy i 14 dni przed upływem okresu przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia składek, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za grudzień 2006 r., tj. okres 11 miesięcy i 14 dni. Okres ten upłynął w dniu 10 października 2019 r., co oznacza, że należności składkowe za grudzień 2006 r. – uległy przedawnieniu (przy przyjęciu 5-letniego terminu przedawnienia) w dniu 10 października 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r. (W dniu 20 października 2019 r. przedawniłyby się składki z grudzień 2006 r. przy przyjęciu 10-letniego terminu przedawnienia).

Składki za styczeń 2007 r. były wymagalne 12.02.2007 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 12 lutego 2017 r. Przy zastosowaniu 5-letniego okresu przedawnienia składki za styczeń przedawniłyby się wcześniej, bo już 1 stycznia 2017 r., dlatego należało zastosować właśnie ten krótszy, korzystniejszy dla płatniczki termin przedawnienia. W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 11 miesięcy i 14 dni przed upływem okresu 5-letniego przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia składek, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za styczeń 2007 r., tj. okres 11 miesięcy i 14 dni. Oznacza to, że należności składkowe za styczeń 2007 r. – uległy przedawnieniu (przy przyjęciu 5-letniego terminu

przedawnienia) w dniu 10 października 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r.

Składki za luty 2007 r. były wymagalne 12.03.2007 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 12 marca 2017 r. Przy zastosowaniu 5-letniego okresu przedawnienia składki za luty 2007 r. przedawniłyby się wcześniej, bo już 1 stycznia 2017 r., dlatego należało zastosować – tak jak w przypadku składek za grudzień 2006 r. i styczeń 2007 r. krótszy, korzystniejszy dla płatniczki termin ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami, identycznymi jak w przypadku przedawnienia składek za styczeń 2007 r. W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 11 miesięcy i 14 dni przed upływem okresu 5-letniego przedawnienia, rozpoczął się okres zawieszenia biegu przedawnienia składek, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należało więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za luty 2007 r., tj. okres 11 miesięcy i 14 dni. Oznacza to, że należności składkowe za luty 2007 r. – uległy przedawnieniu (przy przyjęciu 5-letniego terminu przedawnienia) w dniu 10 października 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r.

Taka sama sytuacja i ta sama data przedawnienia składek (10 października 2019 r.) dotyczy wszystkich składek, których 5-letni termin przedawnienia przypadał na 1 stycznia 2017 r., a zatem składek za okres od grudnia 2006 r. do listopada 2011 r.

Składki za listopad 2011 r. były bowiem wymagalne 12.12.2011 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upływałby 12 grudnia 2021 r. Przy zastosowaniu 5-letniego okresu przedawnienia składki za listopad 2011 r. przedawniłyby się wcześniej, bo już 1 stycznia 2017 r., dlatego należało zastosować do nich ten krótszy i korzystniejszy dla płatniczki termin. W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 11 miesięcy i 14 dni przed upływem okresu 5-letniego przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia składek, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za listopad 2011 r., tj. okres 11 miesięcy i 14 dni. Oznacza to, że należności składkowe za listopad 2011 r. – uległy przedawnieniu (przy przyjęciu 5-letniego terminu przedawnienia) w dniu 10 października 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r.

Składki za grudzień 2011 r. były wymagalne 10.01.2012 r., a zatem znajdował już do nich zastosowanie wyłącznie 5 letni okres przedawnienia składek, który upłynąłby 10 stycznia 2017 r., gdyby nie okres zawieszenia biegu przedawnienia składek. W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 11 miesięcy i 23 dni przed terminem przedawnienia składek za grudzień 2011 r., rozpoczął się I okres zawieszenia biegu przedawnienia składek, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należało więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za grudzień 2011 r., tj. okres 11 miesięcy i 23 dni. Oznacza to, że należności składkowe za grudzień 2011 r. – uległy przedawnieniu w dniu 19 października 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 12 listopada 2019 r.

Składki za styczeń 2012 r. były wymagalne 10.02.2012 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 lutego 2017 r., gdyby nie dwa okresy zawieszenia biegu przedawnienia składek. Pierwszy okres zawieszenia trwał do 18 stycznia 2016 r. do 26 października 2018 r. W dniu 18 stycznia 2016 r. do przedawnienia składek za styczeń 2012 r. brakowało 12 miesięcy i 24 dni. Kolejny, drugi okres zawieszenia rozpoczął się w dniu 12 listopada 2019 r., (wydanie decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r.), tj. 12 miesięcy i 17 dni po zakończeniu I okresu zawieszenia (tj. po 26 października 2018 r.). Do przedawnienia należności składkowych za styczeń 2012 r. nie doszło zatem ani w przerwie pomiędzy okresami zawieszenia biegu przedawnienia składek ani po wydaniu decyzji z dnia 12 listopada 2019 r. (postępowanie dotyczące tej decyzji – zmienionej decyzją z dnia 20 marca 2020 r. - jest w toku)

Składki za luty 2012 r. były wymagalne 12.03.2012 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 12 marca 2017 r., gdyby nie dwa okresy zawieszenia biegu przedawnienia składek. Pierwszy okres zawieszenia trwał od 18 stycznia 2016 r., (kiedy do przedawnienia składek za luty 2012 r. brakowało 13 miesięcy i 23 dni), do 26 października 2018 r.

Kolejny okres zawieszenia biegu przedawnienia składek po 26 października 2018 r. rozpoczął się w dniu 12 listopada 2019 r., tj. 12 miesięcy i 17 dni po zakończeniu I okresu zawieszenia (tj. po 26 października 2018 r.). W tej sytuacji do przedawnienia należności składkowych za luty 2012 r. nie doszło ani w przerwie pomiędzy okresami zawieszenia biegu przedawnienia składek ani po wydaniu decyzji z dnia 12 listopada 2019 r. (postępowanie dotyczące tej decyzji – zmienionej decyzją z dnia 20 marca 2020 r. - jest w toku).

Podobna sytuacja – braku przedawnienia składek – dotyczy składek za okres od stycznia 2013 r. do października 2015 r.

Składki za styczeń 2013 r. były wymagalne 11.02.2013 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 11 lutego 2018 r., gdyby nie dwa okresy zawieszenia biegu przedawnienia składek. Pierwszy okres zawieszenia trwał do 18 stycznia 2016 r. do 26 października 2018 r. W dniu 18 stycznia 2016 r. do przedawnienia składek za styczeń 2013 r. brakowało 24 miesiące i 25 dni. Natomiast kolejny okres zawieszenia rozpoczął się w dniu 12 listopada 2019 r., tj. 12 miesięcy i 17 dni po zakończeniu I okresu zawieszenia (tj. po 26 października 2018 r.). Oznacza to, że nie doszło do przedawnienia należności składkowych za styczeń 2013 r. i wszystkich kolejnych należności składkowych za 2013 r. i 2014 r.

Składki za wrzesień 2014 r. były wymagalne 10.10.2014 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 października 2019 r., gdyby nie dwa okresy zawieszenia. W dniu 18 stycznia 2016 r. do przedawnienia brakowało 3 lata 8 miesięcy i 23 dni. Kolejny okres zawieszenia (wydanie decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r.) rozpoczął się po 12 miesiącach i 17 dniach po zakończeniu I okresu zawieszenia, tj. po 26 października 2018 r., co spowodowało, że do przedawnienia należności składkowych za wrzesień 2014 r. nie doszło. W rezultacie składki za wrzesień 2014 r. nie są przedawnione.

Składki za październik 2014 r. były wymagalne 10.11.2014 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 listopada 2019 r., gdyby nie dwa okresy zawieszenia. W dniu 18 stycznia 2016 r. do przedawnienia składek za październik 2014 r. brakowało 3 lata 9 miesięcy i 23 dni. Kolejny okres zawieszenia (wydanie decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r.) rozpoczął się po 12 miesiącach i 17 dniach po zakończeniu I okresu zawieszenia, tj. po 26 października 2018 r., co spowodowało, że do przedawnienia należności składkowych za październik 2014 r. nie doszło. W rezultacie składki za październik 2014 r. nie są przedawnione.

Składki za listopad 2014 r. były wymagalne 10.12.2014 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 grudnia 2019 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia. W rezultacie składki za listopad 2014 r. nie są przedawnione.

Składki za grudzień 2014 r. były wymagalne 12.01.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 12 stycznia 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia. W rezultacie składki za grudzień 2014 r. nie są przedawnione.

Składki za styczeń 2015 r. były wymagalne 10.02.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 lutego 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za styczeń 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za luty 2015 r. były wymagalne 10.03.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 marca 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za luty 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za marzec 2015 r. były wymagalne 10.04.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 kwietnia 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada

2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za marzec 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za kwiecień 2015 r. były wymagalne 11.05.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 11 maja 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. przed rozpoczęciem kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za kwiecień 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za maj 2015 r. były wymagalne 10.06.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 czerwca 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za maj 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za czerwiec 2015 r. były wymagalne 10.07.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 lipca 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za czerwiec 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za lipiec 2015 r. były wymagalne 10.08.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 sierpnia 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za lipiec 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za sierpień 2015 r. były wymagalne 10.09.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 września 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za sierpień 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za wrzesień 2015 r. były wymagalne 12.10.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 12 października 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za wrzesień 2015 r. nie są przedawnione.

Składki za październik 2015 r. były wymagalne 10.11.2015 r., a zatem 5 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 listopada 2020 r., a zatem po wydaniu decyzji ustalającej wysokość należności z tytułu nieopłaconych składek z dnia 12 listopada 2019 r., tj. po rozpoczęciu kolejnego okresu zawieszenia biegu przedawnienia składek. W rezultacie składki za październik 2015 r. nie są przedawnione.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że przedawnione okazały się składki za okres od września 2006 roku do grudnia 2011 r., które to łącznie stanowią kwotę 49.595,12 zł.

W pozostałym zakresie – za okres od stycznia 2012 r. do października 2015 r. brak podstaw do uznania składek za przedawnione. Pełnomocnik płatniczki, wskazując na przedawnienie tych składek, nie uzasadnił zresztą swojego stanowiska w tym zakresie (pomiął przepisy regulujące zawieszenie biegu przedawnienia). Brak również podstaw do stwierdzenia, że należności składkowe za okres od stycznia 2012 r. do października 2015 r. wraz z odsetkami są nienależne.

Reasumując, Sąd w punkcie I. sentencji wyroku zmienił - na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – zaskarżoną decyzję, ustalając, że J. H. nie jest dłużniczką organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek za okres od września 2006 roku do grudnia 2011 r.

Z kolei w punkcie II. wyroku – na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałej części, tj. co do należności z tytułu nieopłaconych składek za okres od stycznia 2012 r. do października 2015 r.

W punkcie III. wyroku Sąd rozstrzygnął o kosztach zastępstwa procesowego, rozliczając je na podstawie art.100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w części objętej pkt. 1 i 3 tj. w zakresie, w którym Sąd zmienił decyzję ZUS i uznał, że odwołująca nie jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od września 2006 r. do grudnia 2011 r. i przyznał na rzecz odwołującej zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie prawa materialnego, a to art. 24 ust. 4 usus w zw. art. 24 ust. 5f usus poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że mające miejsce w sprawie zawieszenie biegu przedawnienia należności z tytułu składek spowodowało, że składki za okres od września 2006 do grudnia 2011r. uległy przedawnieniu.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt. 1 i 3 i oddalenie odwołania oraz zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podtrzymał dotychczasową argumentację wskazując, że w jego ocenie zawieszenie biegu przedawnienia składek nastąpiło w realiach niniejszej sprawy w okresie od 18 listopada 2015 r., kiedy to organ wszczął postępowanie w celu wydania decyzji o podleganiu ubezpieczonej obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą aż do 26 października 2018 r., kiedy to uprawomocniły się decyzje z dnia 18 stycznia 2016 r. oraz od dnia 25 września 2019 r. (doręczenie zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek) do nadal (do prawomocnego zakończenia niniejszego postępowania sądowego). Mając na uwadze przedstawione powyżej okresy zawieszenia biegu przedawnienia składek, należy stwierdzić, że składki za okres od września 2006r. do grudnia 2011r. nie uległy przedawnieniu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona w przeważającej części i prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku.

Na wstępie wskazać należy, iż postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebrany w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, niepubl.).

Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60). Może również zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu I instancji, i to zarówno po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, jak i bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (por. uchwała składu 7 sędziów Izby Cywilnej z 23 marca 1999 r., sygn. akt III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7–8, poz. 124).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że o ile Sąd I instancji właściwie zgromadził materiał dowodowy stanowiący podstawę rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie, o tyle jego analiza doprowadziła do przyjęcia przez Sąd Odwoławczy ustaleń całkowicie odmiennych, niż te, które zostały przyjęte przez Sąd Okręgowy, a w konsekwencji do uznania, iż w przedmiotowej sprawie zebrany materiał dowodowy uzasadnia stanowisko organu rentowego, że nie doszło do przedawnienia należności składkowych za okresy wskazane w decyzji. Sąd Apelacyjny wskazuje przy tym, że na etapie postępowania apelacyjnego sporne pozostawało wyłącznie to, czy płatniczka składek J. H. jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od września 2006 r. do grudnia 2011 r. Odnosnie pozostałego okresu Sąd Okręgowy oddalił odwołanie, a płatniczka nie wniosła apelacji.

Sąd Apelacyjny wstępnie przypomina, że instytucja przedawnienia składek została uregulowana w art. 24 ust. 4 ustawy systemowej. Zgodnie z tym przepisem – w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2011 roku – należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6. Przepis art. 24 ust. 4 został znowelizowany z dniem 1 stycznia 2012 roku ustawą z dnia 16 września 2011 roku o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378) i zgodnie z aktualnym brzmieniem tego przepisu, należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6. Przy czym zgodnie z art. 27 ustawy nowelizacyjnej, do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Wedle zasady wynikającej z tego przepisu do należności składkowych nieprzedawnionych do 1 stycznia 2012 r. (według zasad z zastosowaniem 10-letniego okresu przedawnienia) ma zastosowanie 5-letni termin przedawnienia, z tym jednak bardzo istotnym zastrzeżeniem, że liczy się go nie od daty ich wymagalności, tak jak o tym stanowi art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, ale od dnia 1 stycznia 2012 r. Wyjątek od tej zasady ustanawia ust. 2 powołanego przepisu, stosownie do którego jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego przepisu (tak: w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 27 czerwca 2013 r. sygn. akt III AUa 1656/12, Lex nr 1350353). Spór w niniejszej sprawie – na etapie postępowania apelacyjnego - dotyczy należności składkowych za okres od września 2006 r. do grudnia 2011 r. a zatem nie ulega wątpliwości, że bieg terminu przedawnienia tych należności rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r. i w konsekwencji zastosowanie ma art. 27 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców regulujący zagadnienia intertemporalne.

Powołana regulacja oznacza, że wybór odpowiedniego terminu przedawnienia 5-letniego (liczonego od dnia 1 stycznia 2012 r.) lub 10-letniego (liczonego od daty wymagalności składki) - zależy od tego, który z nich upłynie wcześniej. Przykładowo, należność za wrzesień 2006 r., to jest najdawniejsza należność określona zaskarżoną decyzją (wymagalna w październiku 2006 r., powinna ulec przedawnieniu według starych zasad w październiku 2016 r., a nie 2 stycznia 2017 r., ale tylko wówczas, jeśli nie nastąpiły zdarzenia uzasadniające zawieszenie biegu terminu przedawnienia, o których mowa w art. 24 ust. 5a, 5c, 5f i 6 ustawy systemowej, ewentualnie zdarzenie przerywające bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w tej ustawy.

W realiach niniejszej sprawy organ rentowy wskazywał, że w przypadku składek, których dotyczy zaskarżona decyzja nastąpiło zawieszenie biegu przedawnienia na podstawie art. 24 ust. 5f ustawy systemowej w związku z wszczęciem postępowań dotyczących obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, ustalania podstawy wymiaru składek oraz określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

Wskazać zatem należy, że art. 24 ust. 5f ustawy systemowej wszedł w życie (został dodany) na mocy art. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808), zmieniającej ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 20 lipca 2011 r. Według art. 5 ust. 1 i ustawy zmieniającej, art. 24 ust. 5f ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się

do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, nieopłaconych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, jeżeli nie upłynął jeszcze termin ich dochodzenia; w takich przypadkach okoliczności uzasadniające zawieszenie biegu terminu przedawnienia, określone w art. 24 ust. 5f w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, uwzględnia się również wtedy, gdy okoliczności te wystąpiły przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Z tego względu Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie art. 24 ust. 5f ustawy systemowej, w którym przewidziano, że bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia przez Zakład postępowania w sprawie wydania decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna.

Sąd Okręgowy dokonując wykładni pojęcia „wszczęcia przez Zakład postępowania w sprawie wydania decyzji ustalającej”, z którą to czynnością art. 24 ust. 5f ustawy systemowej łączy rozpoczęcie zawieszenia biegu terminu przedawnienia przyjął, że wszczęcie przez Zakład postępowania w sprawie wydania decyzji ustalającej w rozumieniu art. 24 ust. 5f ustawy systemowej następuje z momentem wydania decyzji w tym przedmiocie. W konsekwencji ustalił, że pierwsze zawieszenie biegu przedawnienia należności składkowych dochodzonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji trwało od 18 stycznia 2016 r. (data wydania przez ZUS trzech decyzji: stwierdzających podleganie ubezpieczonej od 1 stycznia 1999 roku do 28 października 2015 roku obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz ustalającym podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia) do 28 października 2018 r. (data prawomocnego zakończenia postępowania sądowego w sprawie dotyczącej odwołania się ubezpieczonej od tych trzech decyzji), tj. 2 lata, 9 miesięcy i 8 dni. Z kolei drugi okres zawieszenia biegu przedawnienia nie rozpoczął się w dniu wydania decyzji z dnia 12 listopada 2019 r. w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2006 r. do października 2015 r. i trwa nadal (do prawomocnego zakończenia niniejszego postępowania sądowego).

Sąd Apelacyjny nie podzielił poglądu Sądu Okręgowego, że jako datę początkową zawieszenia terminu przedawnienia w rozumieniu art. 24 ust. 5f ustawy systemowej należy uznać datę wydania decyzji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przyjąć należało, że zgodnie z art. 24 ust. 5f ustawy systemowej bieg terminu przedawnienia ulegał zawieszeniu od dnia wszczęcia postępowania – tzn. dnia doręczenia płatnikowi zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie podlegania ubezpieczeniom społecznym, a następnie w sprawie wysokości zaległych składek - do dnia, w którym decyzja o wysokości zaległych składek stała się prawomocna.

Zostało to jednoznacznie przesądzone w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że odnośnie analizowanego art. 24 ust. 5f ustawy systemowej, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 maja 2021 r. w sprawie II USKP 53/21 wyraził pogląd, że ustawa systemowa nie określa samodzielnie (autonomicznie) daty wszczęcia postępowania, dlatego należy odwołać się do przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Postępowanie administracyjne jest wszczynane zgodnie z art. 61 § 1 KPA na wniosek bądź z urzędu. O ile w przypadku postępowania na wniosek o dacie jego wszczęcia rozstrzyga art. 61 § 3 i 3a KPA, o tyle w odniesieniu do postępowania z urzędu wobec braku bezpośredniego przepisu, należy odwołać się do dorobku orzecznictwa i doktryny. W wyroku tym Sąd Najwyższy zaaprobował orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego, w którym przyjęto, że datą wszczęcia postępowania z urzędu jest dzień pierwszej czynności dokonanej w sprawie, której postępowanie dotyczy, przez organ do tego uprawniony, działający w granicach przysługujących mu kompetencji, pod warunkiem, że o czynności tej powiadomiono stronę.

Sąd Najwyższy wskazał, że normę z art. 25 ust. 5f ustawy systemowej należy pojmować w ten sposób, że do drugiego przecinka przepisu skonstruowano jego hipotezę, zaś dyspozycja - zawieszenie biegu przedawnienia z określonym dla niego zakresem czasowym - został skonstruowany od niej odrębnie. Trzeba przy tym przywołać treść art. 123 ustawy systemowej, zgodnie z którym w sprawach nią uregulowanych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Warto zauważyć, że wskazany przepis fundamentalnie różni się od konstrukcji zastosowanej np. w KP Stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego jest regułą w prawie ubezpieczeń społecznych (dokładniej: przy stosowaniu przepisów ustawy systemowej), a odstępianie od

norm postępowania administracyjnego musi mieć oparcie w ustawie. W Kodeksie postępowania administracyjnego konsekwentnie rozróżnia się wszczęcie postępowania administracyjnego (dział II, rozdział 1 Kodeksu) od wydania decyzji (dział II, rozdział 7 Kodeksu), która to postępowanie kończy (art. 104 § 1 i 2 KPA). Odnosząc te spostrzeżenia do treści wykładanego przepisu, należy wnioskować, że wobec braku wyraźnej dyspozycji jakiegokolwiek przepisu ustawy systemowej, nie istnieje możliwość zrównania na jej gruncie pojęcia "wydania przez Zakład decyzji" z pojęciem "wszczęcia postępowania."

Dalej wyjaśnił, że dążąc do uzyskania normy w treści spójnej z poglądem, że w art. 24 ust. 5f ustawy systemowej wszczęcie postępowania jest równoznaczne z wydaniem decyzji w przedmiocie ustalenia obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, ustawodawca mógłby w analizowanym przepisie stwierdzić wprost, że "bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wydania/doręczenia określonego rodzaju decyzji do dnia, w którym ta decyzja stała się prawomocna". Sprawiloby to jednak, że w interesie płatnika będzie jak najdłuższe trwanie postępowania. Wskazany problem nie istnieje przy zastosowaniu obecnej konstrukcji przepisu. Okres postępowania od dnia jego wszczęcia do dnia uprawomocnienia się decyzji jest okresem zawieszenia, a zatem czas trwania postępowania nie ogranicza możliwości ściągnięcia należności, co w sprawach szczególnie skomplikowanych ma kluczowe znaczenie. Jednocześnie gwarancją ochrony praw dłużnika jest wymóg, aby ostatecznie decyzja organu rentowego ostała się w obrocie - innymi słowy, aby była decyzją prawidłową merytorycznie i procesowo. Również działania strony, mające na celu przewlekanie zasadnie prowadzonego postępowania, nie umożliwią uniknięcia obowiązku zapłaty składek. Z drugiej strony, analogiczne rozumienie ustawy systemowej zapobiega przedawnieniu nienależnie opłaconych składek w wyniku długiego procedowania przez organ rentowy w związku z wnioskiem płatnika o ich zwrot. Zatem i w tym przypadku czas trwania postępowania nie ogranicza możliwości zwrotu należności z tytułu nienależnie opłaconych składek.

Sąd Najwyższy uznał zatem, że w myśl art. 24 ust. 5f ustawy systemowej bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia postępowania. Ponieważ ustawa systemowa nie określa samodzielnie (autonomicznie) daty wszczęcia postępowania, należy odwołać się do przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Postępowanie administracyjne jest wszczynane zgodnie z art. 61 § 1 KPA na wniosek bądź z urzędu. O ile w przypadku postępowania na wniosek o dacie jego wszczęcia rozstrzyga art. 61 § 3 i KPA, o tyle w odniesieniu do postępowania z urzędu wobec braku bezpośredniego przepisu, należy odwołać się do dorobku orzecznictwa i doktryny. W orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego przyjęto, że datą wszczęcia postępowania z urzędu jest dzień pierwszej czynności dokonanej w sprawie, której postępowanie dotyczy, przez organ do tego uprawniony, działający w granicach przysługujących mu kompetencji, pod warunkiem, że o czynności tej powiadomiono stronę (por. wyroki: z dnia 20 lutego 2020 r., II GSK 3776/17, LEX nr 3065378; z dnia 25 listopada 2011 r., II OSK 1679/10, LEX nr 1151992; z dnia 8 grudnia 2017 r., II OSK 815/16, LEX nr 2450639; z dnia 8 grudnia 2017 r., LEX nr 2450638; z dnia 10 czerwca 2014 r., II OSK 69/13, LEX nr 1519420; oraz M. Romańska: Komentarz do art. 61 KPA (w:) Knysiak-Sudyka H. (red.), Kodeks Postępowania Administracyjnego. Komentarz, wydanie II, 2019).

Podobnie w kolejnym wyroku z dnia 24 marca 2022 r. w sprawie II USKP 115/21 Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że bieg terminu przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy ulega zawieszeniu od dnia dokonania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych pierwszej czynności, o której powiadomiono stronę, we wszczętym z urzędu postępowaniu w sprawie wydania decyzji stwierdzającej, że dany podmiot jest dłużnikiem z tytułu nieopłaconych składek oraz ustalającej kwotę zaległości składkowych (art. 24 ust. 5f ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Sąd Najwyższy wskazał, że z przepisu art. 24 ust. 5f ustawy systemowej, absolutnie jednoznacznie wynika, że bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu "od dnia wszczęcia postępowania", co niewątpliwie następuje wcześniej niż wydanie decyzji. Wskazał, że dokonana - na mocy ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. - modyfikacja art. 24 ust. 5f ustawy systemowej, bynajmniej nie zmieniła zasadniczej treści przepisu co do momentu zawieszenia biegu terminu przedawnienia. Poprzednio obowiązująca jego wersja również zakładała bowiem, że w przypadku wydania przez ZUS decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu "od dnia wszczęcia postępowania" do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna. W obu zatem

brzmieniach tego przepisu bieg terminu przedawnienia ulegał zawieszeniu "od momentu wszczęcia postępowania" w sprawie wydania odpowiedniej decyzji.

Sąd Apelacyjny zwrócił zatem uwagę, że o ile z materiału dowodowego wynika, że pismem z dnia 18 listopada 2015 roku organ rentowy skierował do ubezpieczonej informację o wszczęciu postępowania wyjaśniającym w sprawie ustalenia okresu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, podstawy wymiaru składek oraz kwot składek należnych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, o tyle brak jest w aktach organu rentowego potwierdzenia odbioru przez płatniczkę tego pisma. Na piśmie jest jedynie informacja o wysłaniu korespondencji listem poleconym w dniu 18 listopada 2015 r., brak jest natomiast zwrotnego poświadczenia odbioru korespondencji.

Jest to o tyle istotne, że bieg terminu przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy ulega zawieszeniu od dnia dokonania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych pierwszej czynności, o której powiadomiono strony. Skoro organ rentowy nie przedstawił dowodu doręczenia płatniczce pisma z dnia 18 listopada 2015 r. to w realiach niniejszej sprawy za pierwszą czynność, o której powiadomiono stronę należy uznać doręczenie jej decyzji z dnia 18 stycznia 2016 r. Decyzje z dnia 18 stycznia 2016 r. stały się prawomocne z dniem 26 października 2018 r. Mając na uwadze powyższe, uznać należało, że pierwsze zawieszenie biegu przedawnienia należności składowych dochodzonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji trwało od 18 stycznia 2016 r. (data wydania przez ZUS trzech decyzji: stwierdzających podleganie ubezpieczonej od 1 stycznia 1999 roku do 28 października 2015 roku obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz ustalającym podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia) do 28 października 2018 r. (data prawomocnego zakończenia postępowania sądowego w sprawie dotyczącej odwołania się ubezpieczonej od tych trzech decyzji), tj. 2 lata, 9 miesięcy i 8 dni. A zatem w okresie przyjętym przez Sąd Okręgowy.

Drugi okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczął się – z kolei w dniu 25 września 2019 r., a zatem w dniu doręczenia pełnomocnikowi ubezpieczonej zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od sierpnia 2006 r. do października 2015 r. Zawieszenie to trwa nadal (do prawomocnego zakończenia niniejszego postępowania sądowego

Składki za wrzesień 2006 r. były wymagalne 10 października 2006 r., zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 października 2016 r., (czyli wcześniej niż przy 5 letnim okresie przedawnienia, kiedy to składki przedawniłyby się 1 stycznia 2017 r.). W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 8 miesięcy i 22 dni przed upływem 10-letniego okresu przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za wrzesień 2006 r., tj. okres 8 miesięcy i 22 dni. Okres ten upływał 18 lipca 2019 r., co oznacza, że należności składowe za wrzesień 2006 r. – uległy przedawnieniu w dniu 18 lipca 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 25 września 2019 r.

Składki za październik 2006 r. były wymagalne 10 listopada 2006 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 listopada 2016 r., (czyli również wcześniej niż 5-letni okres przedawnienia). W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 9 miesięcy i 24 dni przed upływem 10-letniego okresu przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za październik 2006 r., tj. okres 9 miesięcy i 24 dni. Okres ten upływał 19 sierpnia 2019 r., co oznacza, że należności składowe za październik 2006 r. – uległy przedawnieniu w dniu 19 sierpnia 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 25 września 2019 r.

Składki za listopad 2006 r. były wymagalne 11 grudnia 2006 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 11 grudnia 2016 r., (czyli również wcześniej niż 5-letni okres przedawnienia). W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 10 miesięcy i 23 dni przed upływem 10-letniego okresu przedawnienia, rozpoczął się I. okres zawieszenia biegu przedawnienia, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za listopad 2006 r., tj. okres 10 miesięcy i 23 dni. Okres ten upływał w dniu 18 września

2019 r., co oznacza, że należności składkowe za listopad 2006 r. – uległy przedawnieniu w dniu 18 września 2019 r., a zatem przed rozpoczęciem kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 25 września 2019 r.

Składki za grudzień 2006 r. były wymagalne 10 stycznia 2007 r., a zatem 10 letni okres przedawnienia upłynąłby 10 stycznia 2017 r., natomiast okres przedawnienia 5-letni upłynąłby wcześniej, tj. 1 stycznia 2017 r., dlatego należało zastosować do składek za grudzień 2006 r. ten ostatni, krótszy i korzystniejszy dla płatniczki termin przedawnienia. W dniu 18 stycznia 2016 r., a zatem na 11 miesięcy i 14 dni przed upływem okresu przedawnienia, rozpoczął się I okres zawieszenia biegu przedawnienia składek, który trwał do 26 października 2018 r. Od 27 października 2018 r. należy więc liczyć bieg dalszego terminu przedawnienia składek za grudzień 2006 r., tj. okres 11 miesięcy i 14 dni. Okres ten upłynął w dniu 10 października 2019 r., co oznacza, że należności składkowe za grudzień 2006 r. – uległyby przedawnieniu (przy przyjęciu 5-letniego terminu przedawnienia) w dniu 10 października 2019 r., a zatem już po rozpoczęciu kolejnego - drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego się w dniu 25 września 2019 r. (W dniu 20 października 2019 r. przedawniłyby się składki z grudnia 2006 r. przy przyjęciu 10-letniego terminu przedawnienia).

Taka sama sytuacja i ta sama data przedawnienia składek (10 października 2019 r.) dotyczy wszystkich składek, których 5-letni termin przedawnienia przypadał na 1 stycznia 2017 r., a zatem składek za okres od stycznia 2007 r. do listopada 2011 r. Okres ich przedawnienia upływał po rozpoczęciu drugiego okres zawieszenia biegu przedawnienia rozpoczynającego w dniu 25 września 2019 r.

Uwzględniając powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił częściowo zaskarżony wyrok w ten sposób, że ustalił, iż płatniczka składek J. H. nie jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy jedynie za okres od września 2006 r. do listopada 2006 roku i oddalił odwołanie w pozostałej części. Na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono apelację w pozostałym niewielkim zakresie, jako nieuzasadnioną.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji orzekł adekwatnie do jego wyniku, w oparciu o przepisy art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c., z uwzględnieniem przepisów art. 9 ust. 2 w zw. z § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804)